

ביאורים

הלימוד המועט בספרי אמונה נובע מתוך יראה מפני עיסוק בנושאים אלו. ישנו פחד משתק מפני ההשלכות של הלימוד, שמא ימעיט הלימוד את יראת השמים. פחד זה נובע מזה שלא למדו מהי יראת שמים אמיתית. וכשאינן לימוד מעמיק, המושגים של יראת שמים שיש אצל שלומי אמוני ישראל הופכים להיות למושגים מעוותים. יראת ה' הופכת למפחידה ולמאיימת, במקום שהיא תגיע למה שהיא אמורה להיות - יראת רוממות שמרוממת את האדם, ונותנת לו כוחות. הלימודים בספרי האמונה לא רק שירוממו את ההבנה של עם ישראל, אלא גם ישפיעו לטובה על חיינו ועל לימוד התורה וקיומה, ואפילו ישפיעו על הוגי הדעות של אומות העולם, כמו שהשפיע הרמב"ם, וכן רבים מגדולי ישראל, על השיח במחשבה העולמית.

אנחנו צריכים לזהות את נקודת השבר של הדור שלנו, ולפעול למען תיקונו. מצינו כזאת גם בעבר. החשמונאים ראו ששם שמים נשכח בקרב האומה בגלל היוונים שגזרו עלינו לכתוב על קרן השור שאין לנו חלק באלוהי ישראל. כנגד זה הם תיקנו לכתוב שם שמים בכל מקום, אפילו בשטרות של ענייני חולין, שעמם נפגשים בכל יום ויום, כדי להחזיר את מציאות ה' והשפעתו על חיינו.

גם היום אנו צריכים להזכיר שם שמים בכל מקום. אמנם לא בשטרות, אלא בדבר שמשפיע יותר מכול, והוא הספרות. אנחנו צריכים לכתוב את תפיסת העולם העמוקה והרחבה, השלמה והכוללת של היהדות בכל מקום. בעיתונים, בספרים, בשירים ובכל תחום שבו האדם קורא ונפגש עם רעיונות ותפיסות עולם. לא צריך לבחול באף דרך. אך בשביל כך אנו צריכים להעמיק בלימוד האמונה מתוך מקורות ישראל. ללימוד באופן שיטתי ומסודר את היסודות העתיקים, ומתוכם ליצור משנה רלוונטית ועמוקה. כך נראה את יופייה של התורה ועד כמה האמת השלמה שלה עולה על כל תפיסות העולם המשוטטות בעולם. כך נשיב את הבנים שהתרחקו הביתה, אל אמונת ישראל.

הרחבות

• בין יראת שמים ליראת המחשבות

וכל זאת באַתְנוּ מִפְּנֵי הַיְרָאָה הַנִּפְרָזָה מִפְּל עֵינֵי וּמַחְשָׁבָה, בְּחֻלְקֵי הַתּוֹרָה הַנּוֹגְעִים לִלְב הַמְּרַגֵּשׁ וְלַמַּחְשָׁבָה. יראת שמים ויראת חטא הן תכונות גדולות וחשובות מאוד. אולם הרב קוק אומר שאסור שהיראה תחסום את האדם מלימוד עיוני בענייני האמונה מתוך חשש שמא יגיע למסקנות שאינן נכונות. וכך הוא כותב: "החסרון היותר גדול שיש בתכונתה של יראת שמים, שאינה מחוברת יפה באורה של תורה, היא מה שבמקום יראת חטא, היא מתחלפת על יראת המחשבה, וכיוון שהאדם מתחיל להיות מתיירא לחשוב, הרי הוא הולך וטובל בבוץ הבערות, הנוטלת את אור נשמתו, מכשלת את כוחו, ומעיבה את רוחו" [שמונה קבצים, א רסז]. יראת חטא שאינה נכונה, יכולה לחסום את האדם מעיסוק עיוני בעיקרי האמונה, ולכן צריך לבסס את היראה באופן נכון. אולם יראת הרוממות טהורה יותר מיראת החטא, וגדולה יותר ממנה (כמו שכותב הרב קוק בפסקה שבה אנו עוסקים). יראת הרוממות היא יראת כבוד כלפי ה' מתוך הבנה עמוקה בקטנותנו ביחס לאין סוף של הקב"ה. אם-כן, אדרבה, עיסוק עיוני ביסודות האמונה יכול לבנות בקרב האדם קומה גבוהה יותר ביראת הרוממות.

הרב קוק מסביר שיראת המחשבות נגרמת בגלל מצב רוחני ירוד של האדם: "החטא גורם שהאדם מתירא מפני מחשבתו, ועל כן אינינו מרבה לעיין במושכלות העליונות. וכל מה שהאדם מתרחק מן החטא, כך מתמעטת פחדתו מן המחשבה, ויכול לעלות במרחבי אין קץ ובדברים העומדים ברומו של עולם, בציוריו" [שמונה קבצים, א, נז]. אדם השרוי בחטא מפחד ליפול עוד, ולכן הוא עושה לעצמו גדרים וגבולות החוסמים אותו גם מהתעלות רוחנית. אולם ככל שהאדם יתרחק מהחטא, הוא לא יהיה זקוק לאותם מחסומים ולא יפחד מלעסוק בענייני אמונה.

**נדבת משה לוי בן הענה פערל להצלחת הילדים הי"ו
ברכה והצלחה לפנינה בת חיים שלום הי"ו לרגל יום נישואיה**

היראה המופרזת

וכל זאת באַתְנוּ מִפְּנֵי הַיְרָאָה הַנִּפְרָזָה מִפְּל עֵינֵי וּמַחְשָׁבָה, בְּחֻלְקֵי הַתּוֹרָה הַנּוֹגְעִים לִלְב הַמְּרַגֵּשׁ וְלַמַּחְשָׁבָה. היראה המופרזת, ביחוד המקבילים; היראה, שבאה היא עצמה ממעוט הלימוד והדיעה באיכותה של מדת היראה בכלל, ובהתגדלה פרא בלב היא מתהפכת לפלצות, ובעתה, הרחוקה מיראת רוממות הדר כבוד עליון, המתחלת מההכרה הבורה עד פמה הלימודים האלהיים פועלים לטובה על התרבות הכללית עדי עד, ועד פמה הם מביאים אורה של שקט שלה וצדק לעולם ממקור שם אלהי ישראל, "גדול ד' ומהלל מאד בעיר אלהינו הר קדשו הא לאו בעיר אלהינו [כפיכול פאלו] לאו איהו גדול ולא איהו מהלל", ואפלו מהיראה החשובנית של עז מדת המשפט של אלהי אמות, אשר אין לפניו לא עולה ולא שכה, לא משא פנים ולא מקח שחד, שהכל שלו והכל לפי החשבון".

שם שמים בשטרות

כַּנְגַד פְּרָצָת הַיּוֹנִים וְהַמְּתַנְנִים, שִׁפְתְּבוּ עַל קֶרֶן הַשּׁוֹר שְׂאִין לָהֶם חֶלֶק בְּאַלְהֵי יִשְׂרָאֵל, תִּקְנֵנוּ לְכַתֵּב שֵׁם שְׁמַיִם אֶפְלוּ בְּשִׁטְרוֹת, וְכַנְגַד הַהִפְרָזָה הַבְּאָה מִזָּה אַחַר כֵּךְ מִצַּד הָעַם, עַד שֶׁנִּמְצָא שִׁטְר מְטֵל בְּאַשְׁפָּה, עָשׂוּ יוֹם טוֹב כְּשֶׁבִטְלוּ אֲדַכְרָתָא מִשְׁטְרֵיָא, מִשּׁוּם עַת לַעֲשׂוֹת לַד'. "אלו ואלו דברי אלהים חיים", "ועמך כלם צדיקים".

נלמד ונעיינו בתורת המחשבה

אַנְחֵנוּ עֲכָשׁוּ לֹא נִכְתַּב שֵׁם שְׁמַיִם בְּשִׁטְרוֹת, אֲבָל עַל עֲמוּדֵי סְפָרוֹתֵנוּ הַחַיִּי, וְדַאי חוֹבְתָנוּ פָּעַת לְכַתֵּב שֵׁם אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, בְּשִׁטְרוֹת, בְּמִאֲמָרִים, בְּחִזּוֹנוֹת, בְּשִׁירִים, בְּפִרְוִשִׁים, וּבְדְרוֹשִׁים, וּבְכָל אוֹתָם הַכְּלִים שֶׁהַמְּחַשְׁבוֹת נִכְנָסוֹת עַל יָדָם לְרִשׁוֹת הַצְּבוּר, וְנִשְׁיָמִים "בְּמִנְא דְכִשְׁר" לְמִקְנֵיָא בְּה" רְעִיּוֹנוֹת וְדַעוֹת, בְּמִיּוֹנוֹ וְדוֹרוֹתֵינוּ. נִרְחִיב אֶת מִדַּת הַלְמוּד הַעֵיּוֹן וְהַדְרִיֶּשָׁה עַל אִפִּי הַמְּחַשְׁבִּי שֶׁלָּנוּ, לְכָל אֲגָפִיו, נִקְבַּע גַּם עַלֵּי מִסְכַּת, נַעֲשֶׂה גַם בּוֹ חִרְפִּים וּבְקִיָּאִים, גְּדוּלִים וְגִאוּנִים, נִנְסָה כְּחֵנוּ יוֹכֵל הֵיִת שְׁאוֹר הַמְּחַשְׁבָּה יִישֵׁר לָנוּ אֶת הַדְרָה, גַּם עַל הַחַיִּים וְהַמְעֲשֶׂה, גַּם עַל הַתְּלִמוּד וְהַחֻרָא. הַהֲרַגְל לְשׁוֹטֵט בְּהִיכֵל הַרְעִיּוֹן, לְאַנְשֵׁי דַעָה, לְטִיל בֵּין שְׁדָרוֹת הַשְּׁטוֹת הַשּׁוֹנוֹת שֶׁבְּדַרְכֵי תוֹרַת הַמְּחַשְׁבָּה, יַעֲוֹד אֶת רוּחָנוּ, וְיִקְיֵץ לְתַחִית עֲלוּמִים אֶת כְּחוֹתֵינוּ הַנְּדָמִים וְעִיפִים מְקַצֵּר רוּחַ, וְיִבְאֵנוּ לְהַפִּיר, לַעֲצֵמָנוּ, וּלְזוֹלָתָנוּ, אֶת חֲסָנָה וְעֶשְׂרָה הַרוּחָנִי שֶׁל כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, אֶת הַבְּהִירוֹת מְחַשְׁבָּתָה וְקִדְשֵׁת מוֹסְרָה, "רְבוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְאֵת עֲלִית עַל כְּלָנָה, שֶׁקֶר חָחַן וְהֶבֶל הִיפִי אִשָּׁה יִרְאֵת ד' הִיא תַתְּהַלֵּל, תָּנוּ לָהּ מִפְּרֵי יְדִיהָ וְיַהֲלִלוּהָ בְּשִׁעְרֵים מַעֲשֵׂיהָ", וְיִתֵּן לָנוּ יְכֹלֵת לְהִרְאוֹת הוֹדָה וְהַדְרָה שֶׁל שׁוֹשְׁנַת עֲמָקִים זֹאת, "דְּכִלְיָא מִכָּל גּוֹנִין", עַל בְּנֵיהָ.

(אדר היראה, מעט צרי - המשנה)

בְּאֵתְנוּ - באה לנו. **הַנִּפְרָזָה** - המוגזמת. **בְּאֵיכוֹתָהּ** - בתכונה האמתית. **הַיְרָאָה** - יראת ה'. **לְמַחְשָׁבָה** - דבר מזעזע. **וּבַעֲתָהּ** - מפחיד. **מִיְרָאָת רוֹמְמוֹת וְכוּ'** - יראת ה' שנובעת מההכרה ברוממות ה'. **הָא לָאו** - משמע שאם אינו. **לָאו אִיהוּ וְכוּ'** - גדלות ה' מופיעה מכוח פעולתם של ישראל. **וְאַפְלוּ מְהִירָאָה הַחֻשְׁבוֹנִית וְכוּ'** - יראת העונש אף היא מוסיפה צדק ושלווה בעולם. **פְּרָצָת** - הגזרה שגזרו על ישראל. **מְטֵל בְּאַשְׁפָּה** - ויש בזה ביזיון לשם שמים הכתוב בשטרות. **אֲדַכְרָתָא מִשְׁטְרֵיָא** - הזכרות שם ה' בשטרות. **בְּמִנְא דְכִשְׁר וְכוּ'** - בכלי הכשר לקנות בו. **אִפִּי** - תוכן. **מִסְכַּת** - לימוד שיטתי. **יִישֵׁר לָנוּ** - נוכל להוציא על ידו הדרכות מעשיות. **חֲסָנָה** - חוזקה. **דְּכִלְיָא מִכָּל גּוֹנִין** - כלולה מכל הצבועים, משל לכך שכנסת ישראל כוללת בקרבה את כל התכנים.